

ICC Kalaallit Nunaata suliai pillugit siulittaasup nalunaarutaa

April 2019

ICC ullumikkut

ICC Nunat Inoqqaavisat Suliniaqatigiiffigaat, tassumalu siunertaa tassaavoq Issittumi allangoriartortumi kulturi avatangiisillu aqutigalugit inuit pisinnaatitaaffii ataatsimoornissaallu qularnaassallugu. Suliniaqatigiiffiup ullumikkut sinniisuuffigai inuit 160.000 missigisaat nunanit sisamaneersut, tassa Alaskamit (USA), Canadap issittortaanit, Tjukotkamit (Rusland) kiisalu Kalaallit Nunaannit pisut. Nunat tamarmik immikkoortorta qarput aggerfitsik naapertorlugu immikkut aqqissugaasunik. Alaska, Canada Kalaallillu Nunaat tamarmik immikkut 18-inik aallartita qarput, Tjukotkalu taamaallaat 12-inik.

ICC-p 2018-imi ataatsimeersuarnera

Utqiagvik-mi 16.-19. juli 2018 ataatsimeersuarnerup tungaanut Canada siulittaasuutita qarpoq. Tamatuma kingorna Alaska 2022-imi Ilulissani ataatsimeersuarnissap tungaanut siulittaasuutitaqalerpoq.

”INUIT – Issittoq Uagut Pilluta” qulequtaralugu Alaskami ataatsimeersuarneq ingerlanneqarpoq. Qinigaaffik ukiunik sisamanik sivisussuseqarpoq. Alaskami ataatsimeersuarnermi inoqarfiit sisamaasut tamarmik aallartitanik ikinnerpaamik aqqaneq-marlunnik sinniisuutitaqartussaapput.

2018-imi ataatsimeersuarnerup kingorna ICC-ip siulersuisuuneri tassaalerput:

Dalee Sambo Dorough, siulittaasoq (Chair) Alaska

Siulittaasup tullii (Vice-Chairs):

Jimmy Stotts, Alaska

Monica Ell-Kanayuk, Canada

Liubov Taian, Tjukotka

Hjalmar Dahl, Kalaallit Nunaat

Siulersuisunut ilaasortat:

Lisa Koperqualuk, Canada

Vera Metcalf, Alaska

Elena Kaminskaya, Tjukotka

Nuka Kleemann Kalaallit Nunaat

Siulersuisunut ilaasortat nalinginnaasumik ukiumut marloriarlutik ataatsimiittarput.

Utqiagvik-mit Nalunaarut 2022-ip tungaanut qinigaaffimmi atuuttussanngorpoq.

Aningaasassaqaassuseq sulisussaqaassuserlu naapertorlugu ICC-ip immikkoortorta qarfiisa suliat Naalagaaffiit Peqatigiinnit Issittumilu Siunnersuisoqatigiinni agguataassavaat. Nalunaarut pingaarnernik qulinik makkuninnga ima qarpoq:

- Pisinnaatitaaffiit kiisalu nunat tamalaat akornanni suleqatigiinneq
- Inuussutissatigut isumannaassuseq kiisalu imminut pilersornermik ineriartortitsineq
- Ilaqutariit, meeqqat inuusuttullu
- Peqqissuseq atugarissaarnerlu
- Ilinniartitaaneq oqaatsillu

- Nunat inoqqaavisa ilisimasaat ilisimasaannillu atuineq
- Pisuussutiniq uumassusilinnik piujuaannartitsinermik tunngaveqarluni ineriartortitsineq
- Avatangiisinik illersuineq
- Issittumi piujuaannartitsinermik tunngaveqarluni ineriartortitsineq
- Suleqatigiinnermik ineriartortitsineq kiisalu piginnaanngorsaaneq

Issittoq pillugu anguniakkat

Issittumut anguniakkat sunik imaqartariaqarnersut 1983-imili ICC-ip iluani oqaluuserineqalerput. Oqallinnerullu taassuma inernera tassaavoq ICC-ip ”*Issittumut Politikkiata Ataqtigiissup Tunngavii Imarisaalu*” 1992-imi ataatsimeersuarnermi akuersissutigineqartut. Suliaq annertoq apeqqutiniq assigiinngitsorpassuarnik issittumut tunngasunik saqqummiiffiuvoq. Nalunaarusiaq sulitassa nutarterneqarlunilu pitsanngorsarneqartarpoq issittumi avatangiisitigut, aningaasarsionnikkut, inooqatigiinnikkut politikkullu pissutsit ersersinneqarnissaat siunertaralugu. Nalunaarusiap suliarinera kingulleq 2010-imeersuuvoq taaguuteqarlunilu ”*Inuit Issittumut Politikkiaat*”, ICC-illu suliani najoqqutassanik pingaarnernik aalajangarsaaviulluni.

Nalunaarusiap saniatigut ICC avammut nalunaarutiniq qassiinik akuersissuteqartarpoq, soorlu ”*Issittumi Oqartussaassuseq pillugit Inuit Issittormiut Avammut Nalunaarutaat*” 2009 aprilimeersoq kiisalu ”*Inuit Nunaanni Pisuussutiniq Iluaquteqarneq pillugu Inuit Issittormiut Nalunaarutaat*” 2011-imeersoq.

ICC-ip sulinerani aallaaviusartutut, soorlu Naalagaaffiit Peqatigiinni aammalu Issittumi Siunnersuisoqatigiinni, ataatsimeersuarnermi nalunaarutit akuersissutigineqartarput, taakkulu ataatsimeersuarnerup tulliuuttup tungaanut ukiuni sisamani kattuffiup sulinerani pingaarnersiuinermi toqqammavigineqartarlutik. Suliassaqarfittut pingaarutilittut oqaatigineqarsinnaasut tassaapput piujuaannartitsinermik tunngaveqarluni aningaasarsionnikkut ineriartortitsineq, pinngortitap avatangiisillu illersorneqarnerat, peqqissuseq atugarissaarnerlu, oqaatsit, qangaaniit ilisimasat kiisalu pisinnaatitaaffiit pillugit nunat tamalaat akornanni sulinerit.

Kitigaaryuit-niit Nalunaarummi juli 2014-imi ataatsimeersuarnermi akuerineqartumi ilaatigut anguniagaavoq ataatsimeersuarnerit pingasut ingerlanneqassasut, tassa:

- *Issittumi Aningaasarsiorneq pillugu Inuit Ataatsimeersuarnerat* Anchorage, Alaskami, 28.-30. marts 2017 ingerlanneqartoq. Kalaallit Nunaanniit peqataapput Vittus Qujaukitsoq, Inuussutissarsionnermut, Suliffeqarnermut, Nukissiornermut Nunanullu Allanut Naalackersuisuusooq, Verner Hammeken, Royal Arctic Linemeersoq kiisalu Kuupik Kleist, ICC Kalaallit Nunaanniit Pikialasorsuaq pillugu Ataatsimiititaliarsuarmut ilaasortaasoq.
- *ICC-ip Uumasunik Aqutsineq pillugu Ataatsimeersuartitsinera*, Ottawami, Canadami, 6.-8. november 2017-imi ingerlanneqartoq. Kalaallit Nunaanniit peqataavoq Bjarne Lyberth, KNAPK, Amalie Jessen, Aalisarnermut, Piniarnermut Nunalerinermullu Naalackersuisoqarfik kiisalu Gert Mulvad, Inuit Peqqissutsimut Ataatsimiititaliaanni ilaasortaasoq.
- *Inuit Ilinniartitaaneq pillugu Ataatsimeersuarnerat* Katuami, Nuuk 13.-15. februar 2018-imi ingerlanneqartoq. Ataatsimeersuarneq ICC-ip immikkoortortaqaarfiinit sisamaasunit pisunik 90-it missaannik amerlassuseqartunit peqataaffigineqarpoq tamatumalu saniatigut nunat tamalaat suliniaqatigiiffiinit alaatsinaattunit peqataaffigineqarluni, soorlu *University of the Arctic*-imiit. *Inuit Ilinniartitaaneq pillugu Ataatsimeersuarneranni* inuit nunani sisamaasunit tamanit marlunnik ilaasortaqaartumik suleqatigiissitaliortoqarnissaa kaammattuutigineqarpoq. Tamanna 2019-ip Naalagaaffiit Peqatigiinniit *Nunat Inoqqaavisa*

Oqaasiinut Ukioritinneqarneranut naleqqulluarpoq. Pisortatigoortumik aallarniineq pivoq UNESCO-p qullersaqarfiani Parisimi 28. januar 2019-imi. Ukiumi tassani pingaarnerutillugit sammineqassapput nunani 90-imi nunat inoqqaavisa 370 millionit missaannik amerlassuseqartut oqaasii. Namminerisaniq oqaaseqarsinnaatitaaneq nunat inoqqaavisa kulturikkut kingornutaannut pingaarutilinnut ersiutaavoq, oqaatsimmi taakku nunat inoqqaavisa pinngortitaq, avatangiisit, oqaluttuarisaaneq kulturilu pillugit paasinnittaatsinik imaqarput. ICC Kalaallit Nunaat nunatsinni suleqatigiissitanut ilinniartitaanermut aamma / imaluunniit oqaatsinut toqqaannartumik attuumassuteqartunik inuttalimmut siuttuusaaq.

Ataatsimeersuarnerit taakku pingasut tamarmik angusat pillugit allakkianik inernejarpur 2018-imi ataatsimeersuarnermi saqqummiunneqartunik. Suliat inernerit maanna timitalersorneqartussanngorput.

ICC Kalaallit Nunaat

ICC Kalaallit Nunaata aallartitai tassaapput siulittaasoq, siulittaasup tullia, Inatsisartunit aallartitat pingasut, kommunit sinniisuat kiisalu nunat tamakkerlugu kattuffiit aallartitaat aqqaneq-marluk. Aallartitat ukiut sisamakkaarlugit ataatsimeersuurtarput ukiumullu marloriarlutik ataatsimiittarlutik. ICC Kalaallit Nunaata siulersuisui tassaapput siulittaasoq, siulittaasup tullia kiisalu ilaasortat nalinginnaasut pingasut.

2018-imiit 2022-mut ICC Kalaallit Nunaata siulersuisui tassaapput:

Hjalmar Dahl, siulittaasoq

Nuka Kleemann siulittaasup tullia

Siulersuisunut ilaasortat:

Sofie Svendsen, SIK

Aviâja E. Lynge, MIO

Apollo Mathiassen, Avannaata Kommunia.

Qulutannuaq Berthelsen aallartitat siulittaasuattut qinigaavoq

Sinniisussaq:

Birthe Therkildsen, IMAK

2018-nimiit 2022-mut ICC Kalaallit Nunaanni taaseqataasinnaallutik aallartitatut ilaasortat:

1. Hjalmar Dahl

Siulittaasoq / Præsident

ICC KALAALLIT NUNAA

2. Nuka Kleemann

Siulittaasup tullia / Vicepræsident

KALAALLIT NUNAANNI TIMERSOQATIGIIT KATTUFFIAT

3. Aviâja Egede Lynge

MIO

4. Qulutannuaq Berthelsen

SORLAK

5. Sara Olsvig (Inuit Ataqtigiiit)

INATSIARTUT SIULITTAASOQARFIAT

6. Georg Olsen
EQQUMIITSULIORNIKKUT PINNGORARTITSISUT INGERLATSISULLU
7. Anna Karen Hoffmann
NUNATSINNI KOMMUNIT SINNIISAAT
8. Jens Danielsen (Siumut)
INATSISARTUT SINNIISAAT
9. Karl-Kristian Kruse (Siumut)
INATSISARTUT SINNIISAAT
10. Birthe Møller Therkildsen,
Siulittaasoq IMAK
11. Sofie Svendsen
SIK
12. Henrik Sandgreen,
Siulittaasoq KNAPK
13. Ululinánguak Kleist.
NUNATSINNI PERORSAASUT KATTUFFIAT
14. Uthilie Heilmann
ARNAT PEQATIGIIT KATTUFFIAT
15. Loritha Henriksen
UTOQQAAT NIPAAT
16. Harald Bianco
KOMMUNEQARFIK SERMERSOOQ
17. Apollo Mathiassen
AVANNAATA KOMMUNIA
18. Hans Reimer
KNIPK (Innarluutillit Piginnaanikittullu Kattuffiat)

Aallartitatut ilaasortat ukiut sisamakkaarlugit toqqarneqartarput. Tulliani 2022-mi.

Siulittaasoq

ICC Kalaallit Nunaata siulittaasoq suliniaqatigiiffiup avammut kiinaraa aammalu aningaasaqarnermut aningaasannanniartarnermullu pingaarnertut akisussaalluni. Aamma siulittaasoq tassaavoq pisortatigoortumik makkununga attaveqaataasoq: naalakkersuisunut, Inatsisartunut, danskit naalakkersuisuinut inatsisartuinullu kiisalu nunani tamalaani suliniaqatigiiffinnut, soorlu Nordisk Rådimut aammalu Ministerrådimut, Vestnordisk Rådimut, EUmud kiisalu Nunat inoqqaavisa Suliniaqatigiiffiinut kiisalu suliniaqatigiiffinnut naalakkersuisutigoortuunngitsunut.

ICC Kalaallit Nunaat akuttunngitsumik inatsisissatut siunnersuutit assigiinngitsut ICC-ip suliaanut attuumassuteqartut pillugit tusarniaavigineqartarpoq, soorlu nunatsinni suliffissuaqarnikkut pisuussutinillu atuinernut sulianut annerusunut tunngasut pillugit.

ILO-p angerfigeqatigiissutaatigut kiisalu Naalagaaffiit Peqatigiit Nunat Inoqqaavisa Pisinnaatitaaffii pillugit Nalunaarutaatigut suliani annertuuni kiisalu suliffissuaqarnikkut suliani annertuuni allani peqataatinneqarnissamut pisinnaatitaaffik tikkuarneqarpoq. *Naqisimaneqarani, siumoortumik paasitinneqarsimalluni isumaqataanissamut* pisinnaatitaaffik ICCp paasititsiniaasarnerani qitiusarpoq. Apeqqutaanngilaq aatsitassarsiornermut uuliasiornermulluunniit atatillugu nunamik arsaarinninnerunersoq nunat inoqqaavisa inuuniarnerannut, soorlu piniarnermut

aalisarnermulluunniit attuumassuteqarsinnaasoq. *Naqisimaneqarani, siumoortumik paasitinneqarluarsimalluni akuersineq* suliniutinut nunat inoqqaavisa nunagisaminni namminerisaminnik aningaasaqarnerminnik kulturiminnillu ineriartortitsinerannut aporfiliisunut killiliisunulluunniit *naaggaarsinnaatitaanermik* aamma qularnaarisarpoq.

ICC tamakkiisoq kiisalu ICC Kalaallit Nunaat 2019-imiissaaq kiisalu 2022-imi ICCp ataatsimeersuarnissaataa Ilulissani ingerlanneqartussap tulliup tungaanut Naalagaaffiit Peqatigiinni nunani tamalaani inuit pisinnaatitaaffiisa sulissutigineqarneranni tunniusimallutik sulissapput kiisalu Issittumi Siunnersuisoqatiinni tassanilu suleqatigiissitani sulinermut tunniusimallutik sulissallutik.

ICC Kalaallit Nunaata aningaasaqarnera

ICC Kalaallit Nunaat ukiut tamaasa Aningaasanut Inatsisikkut aningaasannattarpoq allattoqarfiup ingerlanneqarneranut, siulersuisut aallartitallu ataatsimiinnerinut kiisalu sulianut suliniaqatigiffiup suliassaqarfianut attuumassuteqartunut atugassanik. Ukiorpasuarni aningaasaqarnera aalaakaasumik ingerlareersoq 2013-imi Naalakkersuisut aalajangerput tapiissutaasartut apparterujussuarlugit ukiumut 1 mio. kr.-inik ikilineqassasut. Aalajangerneq taanna 2016-mut aningaasanut inatsisip isumaqatigiissutigineqarnerani allannngortinneqarmat Inatsisartut aalajangerput 2016-imi ileqqaarutaasut 3 mio. kr.-inut killilerneqassasut, taakkulu 2018-p tungaanut ukiuni missingersuusiorallarfinni aalajangiusimaneqassasut. 2017-mut aningaasanut inatsisip isumaqatigiinniutigineqarnerani 2018-imi kiisalu 2021-p tungaanut ukiuni missingersuusiorallarfinni tapiissutit 4,0 mio. kr.-inut qaffanneqassasut. Kisiannili 2019-mut 2022-illu tungaanut ukiunut missingersuusiorallarfinnut aningaasanut inatsisissap isumaqatigiinniutigineqarnerani taakku assut ikilineqarput, taamalu 2019-imi 3,5 mio. kr-iulerlutik, 2020-imi 3,0 kr, 2021-imi 2,5 kiisalu 2022-imi 2,0 mio. kr-iulerlutik. Oqartussatut suliat 2007-ip tunganut Inatsisartut Siulittaasoqarfiannit isumagineqartarput, tamatumalu kingorna Nunanut allanut Naalakkersuisoqarfimmuut nuunneqarluni. Siulersuisut aallartitallu ataatsimiinnerisa saniatigut Aningaasanut Inatsisikkut aningaasaliissutigineqartut angalanernut atorneqartassanngillat. Nunani allani ingerlatsivinniit allaniillu ataatsimeersuarnernut assigisaannullu aggersaasoqartillugu angalanerit najugaqarnerillu nalinginnaasumik ingerlatsivinnit akilerneqartarput.

ICC Kalaallit Nunaata suliai allat suliassanut suliniutinullu aalajangersimasunut toqqaannartumik tapiiffigeqqulluni qinnuteqartarnikkut aningaasalersorneqartarput.

2013-16-imi ICC-ip nunani tamalaani sulineranut, annermik Naalagaaffinni Peqatigiinni Issittumilu Siunnersuisoqatigiinni sulineranut tapersiinnissaq pillugu Danmerkimi Nunanut Allanut Ministeriaqarfik isumaqatigiissuteqarfigineqarpoq. Ukiumut 1 mio. kr.-inik isumaqatigiissuteqarnikkut peqataanerit aalaakaasunngorsimapput sulinermilu ilisimasalinnit ikiorneqarnissaq qularnaarneqarsimalluni. Isumaqatigiissutip atuuttup 2017-ip tungaanut sivitsorneqarnissaa akuerineqarsimavoq. Taamattaaq isumaqatigiissut 2018 aamma 2019-mut sivitsorneqarpoq.

OAK Foundationimut januar 2016 – december 2018-mi atuuttussanngorlugu isumaqatigiissut 2.160.832 kr.-inik tapiissuteqarnissamik neriorsuummik naggaserneqarpoq. Suliniut taanna Pikialasorsuarmut tunngasuuvoq taannalu 2018-ip naanerani naammassivoq. Nalunaarusiaq siulleg 2018-ip aallartinnerani naammassineqarpoq.

2015-16-imi Nordregio (Nordisk Ministerråd) 350.000 kr.-inik tapiissutisiffigineqarpoq Kalaallit Nunaanni inuusuttut Skandinaviavillu avannaani saamit piginnaanngorsarnerinut atugassanik. Suliniut 2016-ip aasaani naammassineqarpoq, nalilersuinerullu kingorna qaquguugaluarnersoq nangeqqinneqassasoq isumaqatigiissutigineqarluni.

Ukioq 2018-imi pingaarnersuinerup allanngortitsiarneratigut aammalu aningaasartuuteqarfissap *'Nalunaaruteqarneq (ICC-ip immikkoortortaqarfii il.il.)'* nuunneratigut ICC Kalaallit Nunaat ukioq taanna kattuffiup ataatsimeersuarneranut atatillugu nalunaaruteqarnermi aningaasartuutinik immikkoortitsisussaavoq. Missingersuutini taama nuussisarneq siornagut 2014-imi ICC-ip ataatsimeersuarnerani Nunanut Allanut Ministeriaqarfimmit akuerineqarpoq. Aamma 2018-imissaq Nunanut Allanut Ministeriaqarfik akuersissuteqarpoq. Kisiannili ukiunut pingasunoortumik qinnuteqaat akuerineqanngilaq.

Aningaasartuuteqarfissaq *"ICC Kalaallit Nunaata ICC-p Ataatsimeersuarnerani Alaskami pisumi nalunaaruteqarnera"* kr. 170.000-inik naleqarpoq.

1980-imi ICC siullermeerluni Ataatsimeersuarneranilli Nuummi ingerlanneqartumi *pisinnaatitaaffiit, avatangiisit kulturilu* eqqarsaatigalugit Inuit suleqatigiinneranni ataatsimeersuarnerit qitiujuartarsimapput. Taamaammat ICC-ip immikkoortortaqarfiisa politikikkut aallartitat saniatigut kulturikkut aallartitaqartarnerat ileqquliunneqarsimavoq, taamattaarlu *pisinnaatitaaffiit avatangiisillu* pillugit immikkut ilisimasalinnik aggersaasoqartarsimalluni.

2018-mi ataatsimeersuarnermut ICC Kalaallit Nunaat 18-usussaagaluarluta KANUKOKA atorunnaarneratigut 17-inik aallartitaqarpoq, sisamanik oqalutseqarluni sisamanillu sulisoqarluni. Aammattaaq Naalackersuisunut ilaasortat qassiit peqataasarnerat ileqquvoq, kiisalu sullissiviit suliniaqatigiiffiillu attuumassuteqartut alaatsinaattuutitaqartarput. Aamma kulturikkut aaqqissuussinerni peqataasussatut angutit erinartoqatigiit aqqanilinnik ilaasortallit kiisalu ammerinermut immikkut ilisimasalik qaaqquneqarsimapput.

2019-imiit nunatsinni Kommunit suleqatigiiffiat KANUKOKA-mut taasiullugu aallartitatut ilaasortaataqartalerpoq.

Naalagaaffiit Peqatigiit

ICC Inuit taamalu nunat inoqqaavisa tamarmik pisinnaatitaaffiinnik akuerineqartitsiniarluni sulinerminik nangitsissaaq. Tamanna ilaatigut *Naalagaaffiit Peqatigiit Nunat Inoqqaavisa Pisinnaatitaaffii pillugit Nalunaarutaata (UNDRIP)* nunat tamalaat akornanni inuit pisinnaatitaaffii pillugit malittarisassatut pituttuisutut akuerisannngortinniarlugu sulinikkut pissaaq. ICC-ip Naalagaaffinni Peqatigiinni siunnersuisutut sulineratigut nunani, nunap immikkoortuini aammalu pisuussutit eqqarsaatigalugit nunat inoqqaavisa pisinnaatitaaffiinnik siuarsaanissamut periarfissaqalersitsisimavoq, tamannalu UNDRIP-ikkut akuerineqarpoq.

Naalagaaffiit Peqatigiit nunat inoqqaavisa pisinnaatitaaffiinnik siuarsaniarluni sulinermini piginnaatitsissutinik pingasunik tunngaveqarpoq.

Piginnaatitsissut siulleq:

Naalagaaffiit Peqatigiit nunat inoqqaavinut suliat pillugit Ataatsimiittartogatiivi Ataavartut Suliat Nunat inoqqaavinut tunngassuteqartut pillugit Naalagaaffiit Peqatigiinni Ataatsimiittartogatiit ataatsimiinnerini ICC ukiut tamaasa peqataasarpoq. Ataatsimiinnerit Naalagaaffiit Peqatigiit New Yorkimi qullersaqarfianni ingerlanneqartarput.

ICC nunat inoqqaavisa suliniaqatigiiffiattut Naalagaaffinnit Peqatigiinnit akuerineqarmalli ICC-p ataatsimeersuarternerini aallartitanit ersersinneqartartutut nunat tamalaat akornanni sulinerup nukittorsarneqarnissaa kissaataajuarsimavoq. Nunat tamalaat akornanni sulineq nunat tamalaat suliniaqatigiiffii allat, soorlu Saamit Siunnersuisoqatigiiffiat, qanimut suleqatigalugit ingerlanneqartarpoq. Nunani avannarlerni Ruslandimilu Saamit Inuit assigalugit tassaapput nunat inoqqaavi issittormiuusut. Saamit Siunnersuisoqatigiiffiat nunat tamalaat akornanni sulinitinni

suleqatigilluagaraarput, ataatsimiittarfinnilu tamani peqataaffigisartakkatsinni ataatsimoorluta issittormiut nipaannik ersersitsisartuuvugut.

Aamma oqaatigisariaqarpoq naalagaaffinnut Naalagaaffiit Peqatigiit ilaasortarisaannut attaveqarluaratta, tassami isumaqatigiinniarnerni suniluunniit taamaaliunngitsoorsinnaanngilagut. Taamaammat qanimut ataqatigiinnissaq pissusissamisoorluinnartarpoq suliani uatsinnut nunallu inoqqaavinut allanut iluaqutaasuni ataasiusumik isummertarniassagatta, soorunalumi nunat inoqqaavi tamakku pitsaasumik suleqatigisarpavut. Suleqatigiinnermi kissaatit angisuut ilaat tassaavoq Naalagaaffiit Peqatigiinni qaffasinnerusumut anngunnissarput siammasinnerusumik piginnaatitaaffeqalerluta kiisalu naalagaaffinnut Naalagaaffiit Peqatigiinnut ilaasortaasunut naligititaalluta toqqaannartumik peqataasinnaalerluta.

Ataatsimiittartoqatigiit Naalagaaffinni Peqatigiinni Aningaasarsiornikkut Inuillu Atugaat pillugit Siunnersuisoqatigiinni siunnersortitut inissisimapput, taannalu Naalagaaffiit Peqatigiit iluanni immikkoortortaavoq nammineersoq Naalagaaffiit Peqatigiit Qullerpaartaannut qanittumik inissisimasoq. Aningaasarsiornermut inuillu atugaasigut ineriartortitsinnermut, kulturimut, avatangiisinut, ilinniartitaanermut, peqqissutsimut kiisalu inuit pisinnaatitaaffiinnut tunngasunik eqqartuinissamut ataatsimiittartoqatigiit piginnaatinneqarput. Piginnaatitsissummut ilanngullugu suliat nunat inoqqaavinut tunngassuteqartut pillugit Siunnersuisoqatigiinnut immikkut ilisimasalittut siunnersuinissamut kaammattuuteqarnissamullu piginnaatitaavoq, aammalu Naalagaaffiit Peqatigiit suliniutaannut, aningaasatigut ingerlatsivinnut suleqatigiiffinnullu allanut aamma siunnersuisussaataavoq. Tamatuma saniatigut Naalagaaffiit Peqatigiit iluanni suliat nunat inoqqaavinut tunngassuteqartut ersarissarneqarnissaannik akulerutsinneqarnissaannillu Ataatsimiittartoqatigiit ataqatigiissaarisussaapput kiisalu suliat nunat inoqqaavinut tunngassuteqartut pillugit paasissutissanik siammarterisussaallutik. Ataatsimiittartoqatigiit ataatsiminnerat siulleq 2002-imi ingerlanneqarpoq, 12-issaannillu ataatsimiinnerat 2018-imi ingerlanneqarluni.

Ataatsimiittartoqatigiit 16-inik ilaasortaarput, taakkulu nunat inoqqaavinut tunngasuni immikkut ilisimasalittut ataasiakkaatut inissisimanertik aallaavigalugu sulisarput. Ilaasortat affaat naalackersuisuminnit ilaasortassatut inassutigineqarput affaallu nunarsuup immikkoortuinit arfineq marlunnit nunat inoqqaavisa inassuteqarnerat malillugu ECOSOC-ip siulittaasuanit toqqagaallutik. Nunarsuup immikkoortui taaneqartut tassaapput: Issittoq, Rusland, Amerika Avannarleq, Kujalleq Qiterlerlu, Manerassuaq, Asia kiisalu Afrika.

Saamik Siunnersuisoqatigiivi kiisalu ICC Ataatsimiittartoqatigiinni Issittoq sinnerlugu ilaasortaanissaminnik isumaqatigiissuteqarput. Maannamut Aqqaluk Lyngø Kalaallit Nunaanniit kiisalu Dalee Sambo Dorough Alaskamiit ilaasortaasimapput. Saamit 2017-imiit ukiunilu tullerni sisamanit ilaasortaalissapput.

Ataatsimiittartoqatigiit Ataavartut ukiumoortumik sapaatit akunnerini marlunni annermik april / maajimi Naalagaaffiit Peqatigiit New Yorkimi qullersaqarfiani ataatsimiittarput. Ataatsimiinnerit alaatsinaattunut, soorlu nunat inoqqaavisa suliniaqatigiiffiinnut, naalagaaffinnut ilaasortanut, Naalagaaffiit Peqatigiinni suleqatigiiffinnut kiisalu suliniaqatigiiffinnut naalackersuisutigoortuunngitsunut Naalagaaffiit Peqatigiinni tusarniaavigineqartartunut ammasuupput.

Piginnaatitaaffiit aappaat:

Nunat Inoqqaavisa Pisinnaatitaaffii pillugit Suleqatigiissitat immikkut Ilisimasallit (EMRIP) Suleqatigiissitat taaguutillit ” Nunat Inoqqaavisa Pisinnaatitaaffii pillugit Suleqatigiissitat immikkut Ilisimasallit” suleqatigiissitaapput tallimanik ilaasortallit 2007-imi Naalagaaffiit Peqatigiit Inuit pisinnaatitaaffii pillugit Siunnersuisoqatigiiffiannit pilersinneqartut. Suleqatigiissitat Nunat inoqqaavi pillugit Naalagaaffiit Peqatigiit Suleqatigiissitarisimasaannut 1982-mi pilersinneqartunut taartaasussanngorlugit pilersitaapput. Suleqatigiissitat Inuit pisinnaatitaaffiit pillugit Siunnersuisoqatigiit ataanniipput taakkununga nalunaaruteqartartuullutik.

Immikkut ilisimasallit suleqatigiissitaasa ataatsimiinnerini peqataasarput naalagaaffiit, nunat inoqqaavisa taakkulu suliniaqatigiiffiisa kiisalu inuinnaat suliniaqatigiiffiisa, Naalagaaffiit Peqatigiit suleqatigiiffiisa sinniisui, aamma ilinniagartuut peqataasarput. Ataatsimiittartoqatigiit Ataavartut Siulittaasuat kiisalu Immikkut ittumik Nalunaaruteqartartoq ataatsimiinnermissaaq peqataasarput.

Immikkut Ilisimasallit Suleqatigiissitaasa Genevemi ataatsimiittarnerini ICC ukiut tamaasa peqataasarpoq.

Immikkut Ilisimasalinnit Suleqatigiissitat piginnaatitaaffiat pingaarutilik tassaavoq misissuinernit ilisimatusarnernillu qulequttat pillugit nalunaarusiortarneq. Nalunaarusiat taakku tunngavigalugit Immikkut Ilisimasallit Inuit pisinnaatitaaffii pillugit Siunnersuisoqatigiinnut siunnersuisarput nunat inoqqaavisa pisinnaatitaaffiitut tunngassuteqartunik. Aamma tamatuma saniatigut Siunnersuisoqatigiit aalajangiinerinik timaligassanik kaammattuuteqartarput.

Piginnaatitsissutit pingajuat:

Inoqqaavisa Pisinnaatitaaffii pillugit immikkut Nalunaaruteqartartoq

Nunat inoqqaavisa pisinnaatitaaffii Naalagaaffiit Peqatigiinnit immikkut isiginiarneqalerneranniillit nunat inoqqaavisa inuuniarnerminni atugaannik siuarsaniarluni sulineq immikkut sammineqalersimavoq. Silarsuarmi sumiluunniit nunat inoqqaavisa oqaluttuarisaanerat tassaasimavoq nunasiaataaneq kiisalu nunagisaasa tiguagaanerat, kiisalu immikkuullarissumik kultureqarnertik, oqaaseqarnertik inuusaaseqarnertillu pillugu immikkoortitaasarlutik. Qujanartumik nunat inoqqaavisa inuunitik namminneq akisussaaffigilerpaat kattuffiliortitilerlutillu ilumut piunerminnik tusarneqartariaqarnerminillu silarsuarmiut oqaluttuukkumallugit. Suliassaq suli angeqaaq, ullumikkulli pisinnaatitaaffii atortinneqarnissaannut sakkussat silarsuarmioqatigiinnit akuerineqarsimapput, aamma Naalagaaffinnit Peqatigiinnit.

Pisinnaatitaaffiit pillugit nalunaarutip saniatigut nunat inoqqaavissaaq nunat tamalaat pisinnaatitaaffiit pillugit angerfigeqatigiissutaasigut kiisalu naalagaaffinni namminerni nunallu tamalaat inuit pisinnaatitaaffii pillugit aalajangersagaasigut allatigut illersugaapput.

Pisinnaatitaaffiit malinneqarsinnaaqullugit Naalagaaffiit Peqatigiit Inuit pisinnaatitaaffii pillugit Siunnersuisoqatigiivi 2001-imi aalajangerput Nunat inoqqaavisa pisinnaatitaaffii pillugit Immikkut Nalunaaruteqartartumik toqqaaniarluni taamaaliornikkut silarsuarmi tamarmi ineriartorneq malinnaavigisinnaajumallugu kiisalu pisinnaatitaaffiit atuutsinneqarnerannik nalunaaruteqartarnissaq siunertaralugu.

Nalunaaruteqartartup suliassaa tassaavoq inatsisit nutaat, naalakkersuisut suliniutaat eqqarsaatigalugit pitsaasunik naalakkersuineq siuarsassallugu kiisalu nunat inoqqaavisa pisinnaatitaaffii pillugit nunat tamalaat piumasqaataannik atuutsitsilernissaq siunertaralugu nunat inoqqaavisa naalagaaffiillu pitsaasunik isumaqatigiissusiortarnissaat siuarsassallugu. Nunani

immikkut toqqakkani nunat inoqqaavisa inuttut pisinnaatitaaffii pillugit nalunaaruteqartassalluni kiisalu naalakkersuisunut allanullu attaveqartarneq aqputigalugu inuit pisinnaatitaaffiinik unioqputitsinertut oqaatigineqartut aalajangersimasut pillugit oqaaseqaateqartassalluni. Kiisalu nalunaarusiat nunat inoqqaavisa pisinnaatitaaffiinik siuarsaanermi illersuinermilu immikkut pingaaruteqartut Nalunaaruteqartartup suliarisassavai imaluunniit taama ittut suleqataaffigisassallugit.

Immikkut nalunaaruteqartartoq ukiut tamaasa nalunaarusiortarpoq Naalagaaffiit Peqatigiit Inuit pisinnaatitaaffii pillugit Siunnersuisoqatigiivinit kaammattuuteqarfiusartunik, kiisalu Nunat inoqqaavi pillugit Ataatsimiittartoqatigiinnut Ataavartunut kiisalu Nunat inoqqaavisa pisinnaatitaaffii pillugit immikkut ilisimasallit Suleqatigiissitaannik qanimut suleqateqarluni.

Massakkut nalunaaruteqartartuusoq tassaavoq Vicky Tauli-Corpus taavalu Naalagaaffiit Peqatigiit Inuit pisinnaatitaaffii pillugit Siunnersuisoqatigiivinit toqqagaalluni. Arnaq taanna Tebtebba Foundationimut nammineq pilersissimasaminut pisortaavoq, taannalu Filipinerini ilisimatusarnermut ilinniartitaanermullu nunat tamalaat akornanni suleqatigiiffiulluni. Tauli-Corpus inuaiat Kankanaey Igorotikkut Filipinerit ilaanni Cordillerami ittut siuttoraat malunnaateqarluortoq. Nunani tamalaani assut ataqqisaavoq nunallu tamalaat akornanni sulinermi inissisimaffeqarnermi saniatigut Ataatsimiittartoqatigiinni Ataavartuni siulittaasuusimavoq kiisalu Nunat Inoqqaavi pillugit Nammineq Kajumissutsimik Naalagaaffiit Peqatigiit aningaasaateqarfianni siulittaasuusimalluni.

Piujuaannartitsineq tunngavigalugu Ineriartornermut Silarsuarmioqatigiit siunniussaat (2030 Sustainable Development Goals)

Naalagaaffiit Peqatigiinni Piujuaannartitsineq tunngavigalugu Ineriartornermut Silarsuarmioqatigiit siunniussaat 25. september 2015 naalagaaffiit naalakkersuisullu siuttuisa Naalagaaffiit Peqatigiinni ataatsimeeruarneranni akuersissutigineqarput. Siunertat 1.januar 2016 atortuulersinneqarput 2030-illu tungaanut piujuaannartitsinermik tunngaveqarnerulluni ineriartortitsinermi nalerarineqassallutik.

Silarsuarmioqatigiit siunertaat siunertanik aalajangersimasunik 17-inik imaqarput taakkunuunalu Naalagaaffiit Peqatigiit ilaasortaat pisussaaffilerneqarput 1) Piitsuussusermik soraarsitseqqullugit, 2) Kaannermik unitsitseqqullugit, 3) Peqqinnermik atugarissaanermillu siursaaqqullugit, 4) Ilinniartitaanermik siursaaqqullugit, 5) Arnanik angutinillu naligiisitsileqqullugit, 6) Imeqartitseqqullugit perusersartarfeqartitseqqullugillu minguitsunik 7) Piujuartitsisunik nukissiuteqaqullugit, 8) Ataqqinartunik suliffissaqartitseqqullugit kiisalu aningaasarsiornikkut siuariartortitseqqullugit, 9) Suliffissuarnik, nutaaliornernik attaveqaatinillu pilersitseqqullugit, 10) Naligiinnginnermik millisaaqqullugit, 11) Illoqarfinnik inoqarfinnillu piujuaannartitsinermik tunngaveqalersitseqqullugit, 12) Atuneq tunisassiornierlu akisussaaffeqartut pilersitseqqullugit, 13) Sila pillugu sulinaqqullugit, 14) Imaani uumassuseqarneq illersoqqullugu, 15) Nunani uumassuseqarneq illersoqqullugu, 16) Eqqissineq, naapertuilluarneq inuiaqatigiillu aqqissugaanermikkut malitaat nukittuut pilersitseqqullugit, kiisalu 17) iliuuseqarnissamut suleqatigiinnermik pilersitseqqullugit.

Utqiagvik-mit Nalunaarutikkut juli 2018-imeersukkuttaaq Silarsuarmioqatigiit anguniagaat § 8 aamma 9-imi iserfigineqarput:

- 8: 2030-mut Piujuuannartitsineq tunngavigalugu Ineriartornikkut Anguniakkat nunani allani malinnaaffigeqqullugit ICC peqquneqarpoq kiisalu anguniakkatigut taakkununga siuariartorneq ilungersuutillu pillugit inuiaqatitta malinnaatinneqarnissaat qularnaqquneqarluni.
- 9: ICC kajumissaarneqarpoq Naalagaaffiit Peqatigiit Ataatsimeersuarneranni, Naalagaaffiit Peqatigiinni sullissiveqarfinni suleqatigiiffinilu Inuit peqataatitaqarnerat piginnaasaqarnerallu siuarsaqullugu, makkulu pineqarput, taakkuinnarnullu killiligaanatik: Naalagaaffiit Peqatigiit Avatangiisit pillugit Suliniutaat, Naalagaaffiit Peqatigiit Ilinniartitaanermut, Ilisimatusarnermut Kulturimullu Suliniaqatigiffiat, Silarsuarmi Peqqissuseq pillugu Suliniaqatigiiffik WHO, Nunat tamalaat Imaatigut angallanneq pillugu Suleqatigiiffiat IMO, Inuusutissat Nunalerinerlu pillugit Suleqatigiiffik kiisalu Naalagaaffiit Peqatigiit 2030-mut Anguniagaat piviusunngortinniaqqullugit peqquneqarluni. Inuit Nunaanni ineriartortitsinikkut anguniakkat;

§ 8 aamma 9-imi takuneqarsinnaasutut Silarsuarmioqatigiit Anguniagaat ICC-mit tapersorneqarput. Kisiannili anguniarnissaannut piffissap sivikikulunna aallartitat ilaannit isumaliornartoqartinneqarpoq. ICC Kalaallit Nunaata april 2018-imi ataatsimeersuarneq iluatsillugu Silarsuarmioqatigiit Anguniagaat pillugit paasissutissiivoq periarfissarlu taanna atorlugu kalaallisuunngortinneqarnissaat isumagalugu.

Peqqissutsimut Naalackersuisup kiisalu Nunat Avannarliit Suleqatigiiffiata ingerlappaat *Nunat avannarliit isumasioqatigiinnerat 2018*, tamatumani Namminersornermut, Nunanut Allanut Nunalerinermullu Naalackersuisoqarfik suleqatigaat, qulequttallu marluupput. Aappaa tassaavoq Nordisk Ministerrådimi siulittaasuutitaqartut suliniutaat aappaallu tassaalluni Naalagaaffiit Peqatigiit 2030-mut anguniagaanik nunat avannarliit sulinerminni malitseqartitsinerat. Pingaartumik qulequtaq kingulleq ICC Kalaallit Nunaannit soqutigineqarpoq. Isumasioqatigiinneq 2018-imi februarip naanerani ingerlanneqarpoq.

CSR-issaaq Piujuartitsineq pillugu Anguniakkat pillugit isumasioqatigiisitsivoq Kuupik V. Kleistip Tukuminnguaq N. Olsenillu peqataaffigisaannik. CSR ataatsimeeqatigineqarmat innuttaasunik pitsaanerusumik peqataatitsisoqarsinnaanersoq piujuartitsinerlu pillugu anguniakkat innuttaasunut suleqatigerusutatsinnut qanoq qaammarsaatigineqarsinnaanerat pillugu oqallippugut.

Issittumi Siunnersuisoqatigiit

Taamaattaaq ICC Issittumi Siunnersuisoqatigiinni tassani suleqatigiissitani *Ataavartumik Peqataasartut* inissisimalerpoq. Issittumi Siunnersuisoqatigiinnut ilaasortaapput issittumi naalagaaffiit Canada, Finland, Island, Kunneqarfik Danmark, Norge, Rusland, Sverige kiisalu USA.

Taakku saniatigut issittumi nunap inoqqaavisa suliniaqatigiiffii arfinillit ataavartumik peqataasartut (Permant Participants) tassaapput Saamit Siunnersuisoqatigiivi (Saami Council), RAIPON (Ruslandip avannaani nunap inoqqaavisa kattuffiat), Aleut International Association, Arctic Athabaskan Council, Gwich'in Council International kiisalu ICC. Taakku oqaaseqarsinnaatitaapput taaseqataasinnaanattili.

ICC Kalaallit Nunaat maanna siornatigutulli ilisimatuut suleqatigiissitaanni peqataanissamut atuagarsornikkut piginnaasaqanngilaq, taamaammat suliassaqarfiit taakku ICC Alaskami aammalu ICC Canadamit isumagineqartarput. Taamaammat ICC Kalaallit Nunaat taamaallaat SAO-p ataatsimiinnerini (Hjalmar Dahl) kiisalu SDWG-ip ataatsimiinnerini (Tukuminnguaq Nykjær Olsen) peqataasarpoq.

Senior Arctic Officials (SAO) tassaapput siunnersuisuisoqatigiinni naalagaaffiit ilaasortaat, amerlanertigut Arktik Ambassadøritut atorfillit. SAO-p ataatsimiinneri Finlandimi Levi aammalu Rovaniemimi 2018-imi ingerlanneqarput. Finlandip siulittaasuutitaqarnera (2017-2019) maj 2019-imi ministerit ataatsimiinnerannik naggaserneqassaaq. Finlandip ukiuni marlunni siulittaasuutitaqarnermini qulequttat sisamat pingaartillugit sammivai: avatangiisit illersugaanerat, paasisutissiisarnermi atortorissaarutit, silasiornikkut suleqatigiinneq kiisalu ilinniartitaaneq.

SAO-p ataatsimiinneri tunngavimmikkut tassaapput siulersuisut ataatsimiinneri, tasanilu suleqatigiissitat assigiinngitsut isumassarsiaminnik angusaminillu saqqummiussuisarput kingornalu oqallillutillu suliatik nalilersortarlugit. SAO-p ataatsimiinnerini aningaasaqarneq immikkut sammineqartuaannarpoq tassami suliniutit amerlasuut malunnavissumik aningaasassaaleqissunnartarmata. Suliniutit allat piumasaqaatit nutaajusarnerat / allanngortarnerat pissutigalugu teknikkikkut ajornartorsiuteqartarput.

Issittumut soqutiginninneq pingaartumik SAO-p ataatsimiinnerini malunniuttarpoq, tasanilu ukiualuit ingerlaneranni nunat suliniaqatigiiffiillu *alaatsinaattut* amerlaaluttorsuit peqataasalersimallutik. Alaatsinaattorpasuit taakku siusinnerusukkat isumaliornartoqartinneqarnerat annikilliartorpassippoq.

SDWG aamma illoqarfinni SAO-p ataatsimiiffigisaani marloriarluni ataatsimiippoq. SDWG-ip periusissiaa naapertorlugu qulequttat makku pingaartinneqarput:

- Ilinniartitaanikkut periarfissat;
- Issittormiut kingornussaata kulturiallu;
- Inuit peqqissusiat; naligiinnginnerup annikillisinneqarnissaa / atorunnaarsinneqarnissaa
- Piujuannartitsineq pillugu ilisimatusarneq misissuinerlu;
- Suliffeqarfiit piujuannartitsiviusut peqataatinneqarnerat ineriartortinneqarnerallu;
- Nukissiorneq mingunngitsoq;
- Angallannikkut attaveqaatit;
- Imeqarneq anartarfilerinerlu; kiisalu
- Attaveqaatit pilersuinerlu

Qulequttat ilaat qassiit Piujuannartitsilluni ineriartortitsinermut Silarsuarmioqatigiit anguniagaasa assigaat. Takuuk matuma kingulianiittoq.

Issittumi Siunnersuisoqatigiit 29. okt – 2. nov. 2018 Finlandimi Rovaniemimi ataatsimiinnerat. Umiarsuit uuliamik kinertumik atuineratigut Issittumi inoqarfinni avatangiisit, inuit uumasullu sunnigaanerannik misissuinerup nangingneqarnissaa ilaatigut aalajangerneqarpoq.

- *”Uagut Inuit umiarsuit uuliamik kinertumik ingerlateqarnissaannut akerliuvugut avatangiisinut uumasunullu mingutsitsisarnera inunnullu pitsaanngitsumik sunniuteqarnera pillugu. Akerliunerput kingullermik ICC-p Alaskami ataatsimeersuarnerani ersersipparput, ICC-imi peqquneqarpoq umiarsuit Issittup imartaani angalasut uuliamik kinertumik atuijunnaarluinnartinneqarnissaannik sulissuteqaqqullugu”* tusagassiorfinnut nalunaaruteqarluni Hjalmar Dahl ilisimatitsissuteqarpoq.

Nunat tamalaat imaatigut angallanneq pillugu suliniaqatigiiffiata (IMO) Issittumi Avatangiisit pillugit Suleqatigiissitaat 25. oktober naalagaaffiit 14-it peqataaffigisaannik Londonimi ataatsimiinnermini kaammattuuteqarpoq Issittumi uuliap kinertup atugaajunnaarluinnarnissaa sulissutigineqassasoq.

Tamatuma saniatigut Siunnersuisoqatigiit Piujuannartitsinermik tunngaveqarluni Ineriartortitsineq pillugu Suleqatigiissitaata oqaluuserai qulequttat issittormiut inuuniarnerminni atugaannut

toqqaannartumik attuumassuteqartut. Massakkut suliat ingerlanneqartut ilaatigut Issittup inuussutissaqartitsiniarnermi atorluarneqarnerulernissaanut tunngassuteqarput, kiisalu inuusuttut nunami imaanilu periarfissanik ilisimasaqarnerulernissaannut tunngallutik.

Naalagaaffiit peqataasut 14-iusut saniatigut peqataapputtaaq Issittormiut suliniaqatigiiffii, soorlu ICC. Naalagaaffiit peqataasut tassaapput: Østrig, Bangladesh, Canada, Danmark, Frankrig, Tyskland, Island, Irland, Holland, New Zealand, Norge, Spanien, Polen kiisalu Tuluit Nunaat.

ICC Kalaallit Nunaanniit peqataapput Hjalmar Dahl kiisalu Tukumminnguaq N. Olsen. Tamatuma saniatigut peqataapput Dalee S. Dorough, ICC Internationalip siulittaasua, Alaska, Monica Ell-Kanayuk, ICC Canadami siulittaasoq kiisalu Joanna MacDonald, Suliniummik Ataqtigiissaarisooq, ICC Canada.

SDWG-ip suliniutaa alla tassaavoq CREATEs, CREATEsip siunertaraa issittumi inuusuttut akornanni inuiaqatigiinnilu imminortarnerit ikilisarneqarneranni tarnikkullu peqqinnerup siuarsarneqarneranni kingunilimmik iliuuseqarnermi inuiaqatigiinnik inuusuttunillu peqataatitsinerup tapersorsorneqarnissaa. Suliniut taanna Issittumi naalagaaffiit akornanni suleqatigiinnernik ineriartortitseqqinnikkut imminortarnermik pinaveersaartitsinikkut issittumi sulianik ingerlatitseqqiffiuvoq kiisalu Neriunneq Nukissaqassuserlu pillugit Ataatsimeersuarnermik SDWG-ip ingerlataanik (2009), Neriunnerup Siammarterneqarneranik Suliniummik (2013-15), kiisalu suliummik RISING-SUN (2015-17) tunngaveqarluni.

30. januarimiit 1. februar 2019-mut Finlandimi Inarimi isummersoqatigiinneq pingaarutilik ingerlanneqarmat Kalaallit Nunaanniit inuusuttut sisamat peqataapput. Filmit naatsut marluk suliarineqarput Ruka-milu SAO-p ataatsimiinnerani saqqummiunneqarlutik takutinneqarlutillu.

Pilersaarut tulleg tassaavoq 5-7 april kalaallit inuusuttut isummersoqatigiinnerat Nuummi ingerlanneqartussaq, taannalu Finlandimit Sorlammiillu inuusuttunik ikiorteqarluni ”Kalaallit Nunaanni Peqqissutsimut Misissuisoqarfimmik” suleqateqarluni ingerlanneqassaaq, tassani sinerissamiit aamma peqataasoqassaaq.

Aamma Issittumi Universititip Ataatsimeersuartitsineranut peqataavugut ICC-ip siulittaasuata Dalee Sambo Doroughip peqataasinnaannginnera pissutigalugu. Saqqummiisullu oqallinnerat peqataaffigisarput tassaavoq:

“Permanent Participant Panel: Education and training in the Arctic” (Ataavartumik Peqataasartut saqqummiinnerat: Issittumi Ilinniartitaaneq piginnaanngorsaanerlu”

Nunat inoqqaavisa allattoqarfiat

1996-imi Issittumi Siunnersuisoqatigiit pilersinneqarnissaat sioqqullugu taassuma siulerisaani AEPS-imi danskit/kalaallit/saamit suliniuteqarneratigut nunat inoqqaavisa suliniaqatigiiffii *alaatsinaattuinnajaajunnaarlutik Ataavartumik Peqataasartunngorput*. Tamatuma peqatigisaanik Nunat Inoqqaavisa Allattoqarfiat (IPS) pilersinneqarpoq. Allattoqarfik taanna Ataavartumik Peqataasartunut teknikkikkut sullissiviusarpoq. Hjalmar Dahl IPS-ip siulersuisuini ICC-p ilaasortaataraa, 2019-2021-milu Issittumi Siunnersuisoqatigiinni Island siulittaasuutitaqalissaaq IPS-illu siulersuisuini siulittaasumut tullinnngussalluni.

Pikialasorsuaq (Nordvandet)

Pikialasorsuaq pillugu Ataatsimiititaliarsuaq ICC Canadap aammalu ICC Kalaallit Nunaata suleqatigiinneratigut pilersinneqarpoq. Baffinip Ikerata avannarpassuani aakkarnersuaqarfik Pikialasorsuaq pillugu atuisut ilisimasaannik katersinissaq ataatsimiititaliap siunertaraa. Naatsorsuutigineqarpoq Pikialasorsuaq aakkarnersuaqarfiit annersarigaat aamma Issittumi uumassusilinnik pinngorarfiunerpaajusoq.

Piffik taanna inuuniarnermut kulturikkullu inunnut Baffinip Ikerata sineriaani akileriinni najugaqartunut kiisalu uumassusilinnik inuussutissarsiuteqartunut pingaaruteqartuarsimavoq imartap taassuma kujasinnerusumiit upernaakkut miluumasunit imarmiunit ornigarneqartarnera pissutigalugu, aammalu ukioq kaajallallugu uumasunit assigiinngitsunit qassiit najorneqartarnera pissutigalugu. Aamma timmissat assigiinngitsut qassiit neriniarfinnaarsuaraat.

Silap allanngornera kiisalu suliffissuaqarnikkut suliffigineqalersinnaanera, soorlu uuliaqarneranik misissuieqqissaarneq kiisalu nutaanik imaatigut aqquteqalernera Pikialasorsuup uumassusileqarfiuneranut navianartorsiortitsilersinaapput, taamaammat piffik sumiiffillu tamanna pillugu nunat inoqqaavisa ilisimasaannik, kissaataannik takorluugaannillu nalunaarsuinissaq pingaaruteqarpoq. Ataatsimiititaliarsuarmut piginnaatitsissut pingaarneq tassaavoq ilisimasat taakku katersussallugit, suliarissallugit aammalu tamatuma aqunneqarnera pillugu siunnersuusiusalluni kaammattuusiusalluniluunniit. Inunnit aakkarnersuaqarfiup sineriaanit illugiinnit najugaqartunit aqunneqarnissaa assorsuaq kissaatigineqarpoq. Suliata tamarmik atuisunik, immikkut ilisimasalinnik aammalu nunani namminerni nunallu immikkoortuini oqartussanik qanimut suleqateqarnikkut ingerlanneqarput.

ICC Kalaallit Nunaata Kuupik V. Kleist ataatsimiititaliarsuarmi ilaasortassatut toqqarpaa, tamatumalu saniatigut sulineranut peqataapput Bjarne Lyberth KNAPK-imeersoq kiisalu Alfred Jakobsen Oceans North Kalaallit Nunaanneersoq. Ataatsimiititaliarsuup sulinera OAK Foundationimit, Oceans North kiisalu KNAPK aamma WWF Canadamit aningaasalersorneqarpoq.

Ataatsimiititaliarsuaq tuluttut, kalaallisut inuktitulu utaqqiisaasumik nalunaarusiorpoq, tassuunalu ataatsimiititaliarsuarmi suliai nassuiarneqarput sulinerullu ingerlaqqinnissaanut kaammattuutit saqqummiunneqarlutik. 2018-imi maajip naanerani ataatsimiititaliaq nunat tamalaat akornanni isummersoqatigiisitsivoq kaammattuutit piviusunngortineqarneranni suleriesisamik saqqummiussinissaq siunertaralugu. Isummersoqatigiinnermut peqataapput canadamiut kalaallillu Pikialasorsuup eqqaani najugaqartut taassumangalu atuisuusut, inuit suliniaqatigiiffii, ilisimatuut, Kalaallit Nunaanniit Canadamiillu naalakkersuisut sinnisui kiisalu suliniaqatigiiffiit naalakkersuisutigoortuunngitsut.

Isumasioqatigiinnermi paasinarsivoq inuit tamaannga pisut suleqatigiinnerannik pilersitsinissaq ilinniagartuunit aammalu pisortat ilisimatusarfiinit tapersersorneqartoq kiisalu tamaani piujuartitsinermik tunngaveqarluni ataatsimut aqutsinerup pilersinneqarnissaanut toqqammavissat tapersersorneqartut.

Piginaangorsaneq, saamit kalaallillu suliniutaat

2015 novemberimi ICC Kalaallit Nunaat Saamit Siunnersuisoqatigiiffiannik suleqateqarluni kalaallit saamillu inuusuttut piginaangorsarneqarnerannik Nuummi aqqissuivoq. 2016-imi juni isumasioqatigiinnerit aappaat Finlandimi Inarimi ingerlanneqarpoq.

Isumasioqatigiinnermi marluusuni nunat inoqqaavisa suliniaqatigiiffiisa Naalagaaffiit Peqatigiinni sulinerat kiisalu Issittumi Siunnersuisoqatigiinni suleqatigiinneq sammineqarput. Nuummisut ilinniartitsisuusut tassaapput suleqatigiiffinni taakkunani marluni sulisimasut misilittagaqarlutut. Finlandimi isumasioqatigiinnermi saamit misilittagaat annermik aallaavigineqarput, Nuummili kalaallit misilittagaat sammineqarlutik.

Maannamut misilittakkat assorsuaq pitsaapput, Saamit siunnersuisoqatigiiffianni nunat tamalaat akornanni siulittaasuata Áile Javop 15. juni 2016-imi tikeraarnermini suliniutip inuusuttut suliassaqarfinnut taakkununga soqutiginninnerannik nukittorsaaniarluni aallartinneqarsimasut qanoq pingaaruteqartiginera oqaatigaa. Ilanngullugu erseqqissarpaa ikinngutigiinnerit

isumasioqatigiinnermi pilersut ICC-ip aammalu Saamit Siunnersuisoqatigiiffiata akornanni siunissami suleqatigiinnermut nukittorsaataassasut.

– *Siuttussaavusi, qularnanngilarlu Naalagaaffiit Peqatigiinni Issittumilu Siunnersuisoqatigiinni suleqatigiittarumaartusi* – Áile Javo oqarpoq.

Saamit Siunnersuisoqatigiiffiat ICC-ilu isumasioqatigiinnerit pingajussaannut aningaasanik qinnuteqarput, tassanilu taamungaannaq sammineqartut timitalerlugit Naalagaaffinni Peqatigiiffinni kiisalu Issittumi Siunnersuisoqatigiinni ataatsimiinnerni peqataasoqassaaq. Isumasioqatigiinnerit siulliit marluk Nordregiomit tapiiffigineqarput. Isumasioqatigiinnerit pingajuat sisamaallu aammattaaq Nordregiomit tapiiffigineqarput. Pineqartut tassaapput kalaallit saamillu inuusuttut pingasut Issittumi Siunnersuisoqatigiinni (SAO + SDWG) Finlandimi Levimi ataatsimiinnernut marts 2018-imi peqataanerat kiisalu april 2018-imi Ataatsimiittartoqatigiinni Ataavartuni ataatsimiinnermut peqataanerat.